ПОРОГИ

Культурно-політичний місячник для українців у Чехії
POROHY – Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince

№ 12/2025, рік XXXIII | č. 12/2025, ročník XXXIII
Усі випуски часопису "Пороги" знайдете на: **porohy.cz**
facebook.com/PorohyJournal | porohyjournal

ЧЕСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ ПІД ТИСКОМ РАДЯНСЬКИХ НАРАТИВІВ

4-7

Хроніки громади; Постать: Сергій Корольов — українець, що проклав шлях людства у космічний простір;

8-12

Суспільство: чеська історіографія під тиском радянських наративів: український визвольний рух у викривленому дзеркалі;

13-22

Війна триває: ознаки виснаження Росії; Розмова: Блага Матоуш про "Коридор UA"; Колонка в соцмережі: Оксана Забужко.

Любий читаче,

Останні роки остаточно зняли ілюзії — це не "кінець історії", імперії не зникли, а свобода не дається раз і назавжди. За неї потрібно боротись і відчайдушно оберігати.

Цей випуск "Порогів" — про тяглість протистояння з Росією, яке проходить крізь століття, режими й кордони.
Тут ви знайдете матеріал про повернення Сергія Корольова до пантеону українських героїв — без совєтських масок і колоніальних спотворень.
Про те, як чеська історіографія досі інерційно відтворює наративи, сформовані під гнітючим тиском тоталітарної машини Кремля, і чому їх перегляд є питанням безпеки та інтелектуальної чесноти Європи.
Про ознаки стратегічного й ресурсного виснаження Росії у війні проти України — повільні, але незворотні.
І про практичний вимір солідарності: розмову з волонтером Благою Матоушем щодо логістики гуманітарної допомоги, де кожен маршрут — це окремий фронт.

Усі ці тексти зводяться в одну точку: Україна та Європа сьогодні згуртовані як ніколи, ми ближче до перемоги, ніж будь-коли раніше, однак попереду ще багато роботи — холодної, тривалої, спільної.

Усвідомленого прочитання,

Редакція

instagram.com/porohyjournal/

facebook.com/PorohyJournal/

Підписатись на друковане видання:
www.porohy.cz

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці.

Виходить 12 разів на рік.
№ 12/2025, рік XXXIII.
Підписано до друку 3. 2. 2026 року.

Ел. пошта: editorial@porohy.cz.
Інтернет-адреса: porohy.cz,
Реєстрація: МК ЧР/7044.

Номер готували: Тетяна Баланда, Олег Баланда.
Художнє оформлення та верстка: Тетяна Баланда.

Використовуються повідомлення пресслужб посольств, інформагенцій та ілюстрації з відкритих джерел. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів авторів.

Часопис видається із фінансовою допомогою Міністерства культури Чехії.

Видає: "Українська ініціатива в ЧР", Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296;
Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice.

Název je odvozen od ukrajinského "porih" – práh, říční práh.

Vychází 12 krát ročně.
Číslo 12/2025, ročník XXXIII.
Uzávěrka: 3. 2. 2026.

E-mail: editorial@porohy.cz
Web: porohy.cz
Registrační číslo: MK ČR/7044

Číslo připravili: Teťana Balanda, Oleh Balanda.
Art directorka a redaktorka: Teťana Balanda.

Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora.

Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

Vydává: Ukrajinská Iniciativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296,
Číslo účtu: 1925774379/0800.

Будинок Військово-історичного інституту (Vojenský historický ústav, VHU) на Жижкові, Прага. Джерело фото: Wikipedia

Зміст

Хроніки громади 4

Постать 6
Сергій Корольов: українець, що проклав шлях людства у космічний простір

Суспільство 8
Чеська історіографія під тиском радянських наративів: український визвольний рух у викривленому дзеркалі

Війна тривас 13
Які ознаки вказують на виснаження Росії і які настрої там панують: аналіз експертки Любови Цибульської

Розмова 16
із засновником ініціативи "Коридор UA" Благою Матоушем

Колонка в соцмережі 22
Оксана Забужко

15

січня до Львова завітала чеська делегація, яку очолив президент Чехії Петр Павел. Візит почав з ушанування пам'яті загиблих воїнів на Личакові.

Про це повідомив голова Львівської обладміністрації Максим Козицький.

Як розповів Козицький, з лідером Чехії вони мали важливу розмову. Окрім того, Петр Павел запитував про наслідки атаки, яку сьогодні пережив Львів, і наголосив, що Чехія незмінно залишається стратегічним партнером і союзником України.

На зустрічі також були присутні міністерка у справах ветеранів України Наталія Калмикова і заступник міністра закордонних справ України Олександр Міщенко.

Голова Львівської ОВА додав, що попереду в делегації на чолі з президентом ще низка важливих подій у нашій області.

"Інформуватиму про все, що можна буде з міркувань безпеки", - написав Козицький.

Як додав мер Львова Андрій Садовий, свій візит чеська делегація розпочала з ушанування пам'яті полеглих у війні воїнів на Полі почесних поховань Личаківського цвинтаря. *"Це символічно й зрозуміло, адже Петр Павел має майже 40 років військового досвіду і добре знає, що таке війна та якою є її ціна"*, - зауважив Садовий.

Згодом Петр Павел відвідав Клінічний центр дитячої медицини на Львівщині.

"Це єдина надкластерна дитяча лікарня у Львівській області, національний осередок дитячої онкології, трансплантації кісткового мозку, нейрохірургії та орфанних захворювань", – уточнив Козицький. ■

Zhid.espreso.tv

16

січня, через пів року після оприлюднення, український закон про множинне громадянство набув чинності.

Нова редакція закону значно розширює для українських громадян можливість легально мати й громадянства інших країн. Зокрема, ці зміни запроваджують поняття "держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку". Список їх визначає Кабінет міністрів.

Чехія є в цьому списку. Наразі в ньому також є Польща, Німеччина, США і Канада. Можливо, в майбутньому цей перелік буде розширений.

Громадяни держав зі списку можуть отримати й громадянство України без необхідності виходу з попереднього громадянства, як то вимагається від громадян інших держав. І навпаки, громадяни України можуть набувати громадянство таких держав без передбаченої законом в інших випадках втрати українського громадянства.

Дотеперішня редакція, як правило, за деякими винятками виключала законну можливість мати разом із українським і інші громадянства. Зокрема, свідоме отримання повнолітніми громадянами України іншого громадянства було підставою для припинення громадянства українського. Але на практиці цей пункт працював вибірково — другі громадянства вже мають десятки чи сотні тисяч українців.

Чеський закон про громадянство вже передбачає можливість множинного громадянства. Іноземці, що набувають громадянства Чехії, не зобов'язані відмовлятися від попереднього. ■

Ukraina.radio.cz

16

січня, під час свого візиту до Києва президент Чехії Петр Павел заявив, що Чеська Республіка готова незабаром поставити Україні бойові літаки, які можуть знищувати безпілотні літальні апарати.

Павел не уточнив конкретні моделі літаків, але раніше згадував можливість передачі чеських легких бойових літаків L-159, які вважаються ефективними в боротьбі з дронами.

"Чеська Республіка може за відносно короткий час надати кілька середніх бойових літаків, які дуже ефективні у боротьбі з безпілотниками, і я вірю, що ми зможемо швидко та успішно вирішити це питання", — сказав Павел.

Він також зазначив, що Прага може надати системи раннього попередження, такі як пасивні радари, для посилення повітряної оборони України.

За даними українських медіа, у розмовах в Україні Павел згадував про можливість надання кількох малих літаків для захисту від дронів, систем раннього попередження та генераторів на випадок відключень електроенергії від основної мережі.

Павел, колишній генеральний штабіст і колишній голова Військового комітету НАТО, підтвердив свою сильну підтримку України. Водночас новий уряд Чехії під керівництвом прем'єр-міністра Андрея Бабіша погодився продовжити ініціативу щодо постачання великих боєприпасів Україні, але не фінансуватиме допомогу з державного бюджету. ■

Reuters.com

19

січня чеський прем'єр міністр Андрей Бабіш заявив, що Чехія не продаватиме Україні літаки для боротьби з дронами.

Після засідання кабінету міністрів у понеділок Бабіш сказав, що чеські війська потребують цих літаків для власної оборони і що їх просто немає у наявності, тож вони не можуть бути надані Україні.

"Літаки недоступні, і в нас немає інших", — сказав Бабіш.

Потенційну угоду про постачання літаків критикували партнери Бабіша по коаліції з праворадикальної проросійської партії SPD.

Коаліційна партія "Свобода і пряма демократія" (SPD), до якої входить і міністр оборони Яромір Зуна, виступає проти продажу літаків L-159 Україні, повідомляє České noviny.

За словами Окамури, нині літаки мають низьку залишкову вартість, водночас їхня бойова цінність є високою. Крім того, придбання заміни коштувало б значно дорожче, ніж виручка від їх продажу.

Міністр закордонних справ Петр Мацінка 18 січня в ефірі Чеського телебачення заявив, що президент не погоджував цю пропозицію з урядом. Павел відкинув критику. *"Ознака досвідчених людей, а передусім дипломатів, полягає в тому, щоб перевіряти інформацію, перш ніж робити будь-які висновки. Особливо коли вони вирішують повчати президента республіки"*, — сказав він. ■

Euromaidanpress.com

19

січня, на коаліційній раді має відбутися черговий раунд переговорів щодо посилення закону про перебування іноземців у Чехії.

"Ми хочемо припинити будь-які соціальні виплати й будь-яку фінансову підтримку українцям. Тому готуємо жорсткіший закон про перебування іноземців у Чеській Республіці". Таку заяву напередодні зробив голова SPD Томіо Окамура в ефірі Чеського телебачення.

За його словами, його рух має намір переконати коаліційних партнерів у новому уряді "ретельно захищати чеський ринок праці від іноземців, передусім українців". У публічній риториці це подається як турбота про "наших людей". Втім, якщо перекласти ці слова мовою цифр, наслідки виглядають зовсім інакше, пише шефредактор газети Právo Петро Шабата у своїй колонці на Plus.rozhlas. За його словами, кампанія проти працюючих українців означає уповільнення економічного зростання, менші податкові надходження і, зрештою, менше коштів на пенсії та інші публічні послуги.

Як пише автор, ідея "захищати чеський ринок праці від іноземців" є нераціональною і небезпечною. А в економіці, наголошує він, діє просте правило: нерозумні рішення завжди мають катастрофічні наслідки.

Пропозиції SPD прямо суперечать офіційній економічній стратегії руху ANO, який контролює ключові економічні міністерства. Міністр промисловості Карел Гавлічек після консультацій із бізнесом задекларував, що до 2030 року держава має: залучити 100К кваліфікованих іноземних працівників, скоротити строки отримання дозволів на роботу, спростити адміністративні процедури, полегшити визнання дипломів і професійних кваліфікацій. Подібну політику нині ведуть усі європейські країни, які конкурують між собою за працівників. ■

Proukrainu.blesk.cz

22

січня Україна відзначає День Соборності — річницю події, що стала символом єдності українських земель.

Рівно 107 років тому, 22 січня 1919 року, на Софійській площі в Києві було проголошено Акт Злуки. Документ об'єднав Українську Народну Республіку та Західноукраїнську Народну Республіку в одну державу. Це стало результатом багаторічної боротьби українців за право бути разом у власній країні.

Як наголосили в посольстві України в Чеській Республіці, *сьогодні соборність — це не лише пам'ять про історичну подію. Це щоденний вибір, спільна відповідальність і взаємна підтримка, які мають вирішальне значення в умовах війни.*

З нагоди Дня Соборності посольство запрошує долучитися до живого "Ланцюга єдності" у Празі. Акція має символічно об'єднати два береги Влтави та нагадати, що сила України — в єдності.

Живі ланцюги вже багато років є одним із символів цього дня. Вони уособлюють згуртованість українців незалежно від кордонів і підкреслюють прагнення до сильної, вільної та соборної держави.

Ланцюг єдності запланований на суботу, 24 січня, об 11:00. Учасників запрошують зібратися біля пам'ятника Карлу IV на початку Карлового мосту з боку церкви святого Климента на Křižovnické náměstí у Старому Місті.

Організатори закликають приходити з родинами та друзями, взявши з собою українську і чеську символіку. Під час акції також прозвучать слова подяки українським захисникам, які боронять Україну та безпеку всієї Європи, а також Чехії — за підтримку і солідарність з Україною. ■

Gromada.cz

ПОСТАТЬ

Сергій Корольов: українець, що проклав шлях людства у космічний простір

Історія Сергія Корольова зазвичай подається як історія тріумфу совєтської науки. Проте це радше історія насильницького привласнення: державою — людини, імперією — біографії, а нинішньою Росією — спадщини, що їй не належить ані морально, ані культурно.

Корольов був центральною фігурою ранньої космічної епохи: без нього не було б першого штучного супутника, першого польоту людини в космос і всієї совєтської ракетно-космічної архітектури. Але не менш важливо інше: він був українцем за походженням, формуванням і самоідентифікацією — у межах дозволеного в тоталітарній системі.

Матеріал: **Олег Баланда**

Сергій Корольов народився 1907 року в Житомирі — місті, яке на той час перебувало у складі Російської імперії, але культурно й соціально належало до українського простору. Його дитинство й рання освіта минули в Україні: Житомир, Ніжин, Київ, Одеса. Саме тут формувалися його світогляд і інженерна уява.

Походження та формування Корольова в українському контексті

Англомовні дослідники історії космонавтики, зокрема Asif A. Siddiqi (Fordham University), наголошують: Корольов належав до покоління українських інженерів, які отримали освіту ще до повної радянізації академічного середовища. Київський політехнічний інститут у 1920-х роках, де він навчався, залишався простором відносного інтелектуального плюралізму, з потужною українською науковою традицією.

Важливий факт: у ранніх анкетах Корольов указував свою національність як українську — що підтверджено дослідженнями Гарвардського українського наукового інституту та опублікованими архівними матеріалами в англомовних виданнях. У радянській системі такі формулювання ніколи не були автоматичними — це завжди був політичний вибір.

Репресивна держава і зламана біографія Корольова

У 1938 році Корольова заарештували під час Великого терору. Обвинувачення були типовими: "шкідництво", "антирадянська діяльність", "участь у змові". Жодних реальних доказів не існувало.

Англомовні мемуари Бориса Чертока ("*Rockets and People*"), одного з найближчих соратників Корольова, детально описують, що відбувалося далі. Корольова катували під час допитів. Йому зламали щелепу. Він пройшов через Бутирку, а згодом — через Колиму, де смертність серед ув'язнених була надзвичайно високою.

Лише випадок і потреба держави у фахівцях врятували його від смерті. Його перевели до так званої "шарашки" — закритого конструкторського бюро НКВС, де в'язні працювали під контролем спецслужб. Це була форма інтелектуального рабства: працюй — або помри.

NASA History Office у своїх оглядах прямо називає радянські шарашки "унікальним поєднанням наукового прориву та системного насильства". Корольов — один з найяскравіших прикладів цієї суперечності.

Крізь терни до зірок

Після звільнення Корольов не отримав ані реабілітації, ані публічного визнання. Його ім'я залишалося державною таємницею до самої смерті. Усі успіхи — від ракети Р-7 до запуску "Спутника" і польоту Юрія Гагаріна — приписувалися "радянському народу" і партії.

Англомовні історики космонавтики одностайні: Корольов був не просто адміністратором чи координатором. Він сконструював систему, у якій поєднав інженерію, організацію, політичну інтуїцію та наукову сміливість. Саме він наполягав на пілотованих польотах тоді, коли значна частина радянського керівництва вважала це надмірним ризиком. У контексті "космічних перегонів" з США він розумів, що успіхи лише з безпілотними супутниками не вирішать стратегічного і політичного завдання: перший політ людини в космос мав величезне значення для престижу країни і символічно підтверджував технологічне лідерство СССР.

Українська пісня в космосі: малий, але промовистий жест

У 1962 році під час польоту "Восток-4" космонавт Павло Попович — перший етнічний українець у космосі — заспівав українську пісню "Дивлюсь я на небо".

Цей епізод зафіксований в англомовних дослідженнях ранньої космонавтики, зокрема у статтях Spaceflight Quarterly та усних свідченнях, зібраних у NASA Oral History Program.

Ініціатором цього жесту був саме Корольов. Він знав, що робить: у системі, де будь-яка національна відмінність сприймалася як загроза, це був тихий, але свідомий акт.

Корольов не міг дозволити собі публічного українства. Але він дозволив собі знак — у космосі. Там, де радянська цензура вже не діяла буквально.

Смерть Корольова як відкладений наслідок репресій

Корольов помер 1966 року під час, здавалося б, рутинної операції. Англомовні медичні реконструкції його смерті прямо пов'язують її з тілесними ушкодженнями, отриманими в НКВС. Зламана щелепа унеможливила нормальну інтубацію. Радянська держава фактично вбила його двічі: спершу в'язницею, а згодом — наслідками катувань.

Космічна гонка і структурна межа радянської моделі

Космічна гонка між СРСР і США була не лише технологічним змаганням, а й випробуванням двох різних моделей розвитку.

У США вона стала поштовхом до формування цивільних наукових екосистем і технологій, що згодом стали відомі під загальною назвою "Силіконова долина". У Радянському Союзі космос залишався передусім проєктом державного престижу — централізованим, закритим і повністю залежним від мобілізації ресурсів.

У таких умовах космічні досягнення не перетворювалися на ширший технологічний прорив. Інновації залишалися замкненими у військово-секретному контурі й майже не проникали в цивільну економіку. Цей структурний дизбаланс означав, що кожен новий космічний успіх досягався ціною виснаження інших галузей — мікроелектроніки, обчислювальної техніки, матеріалознавства для масового виробництва.

Після смерті Сергія Корольова система втратила внутрішню координацію і стратегічний темп, а радянська космонавтика поступово перейшла від лідерства до режиму наздоганяння. Провал місячної програми і ставка на орбітальні станції стали симптомами цього зламу.

Після розпаду Союзу саме Росія успадкувала наслідки цієї моделі розвитку: сильну ракетно-космічну інженерію без повноцінної цивільної технологічної екосистеми. Таким чином, космічна гонка стала одним із чинників формування технологічної однобокості, яка в пострадянських умовах трансформувалася у хронічний інноваційний занепад.

Сучасна боротьба за спадщину Корольова

Сьогодні Росія наполягає на монополії над радянською космічною спадщиною. В офіційних заявах і музейних наративах Корольов подається виключно як "російський вчений". Це не наукова позиція, а політична маніпуляція.

Англомовні аналітичні центри, зокрема Atlantic Council та Harvard Ukrainian Research Institute, розглядають такі практики як частину ширшої політики стирання українського внеску в історію науки й модерності.

Визнання українського походження Корольова не зменшує його універсального значення. Навпаки — воно повертає його історії людський вимір. Він був геній, сформований не імперією, а всупереч їй.

Сергій Корольов — не "радянський" і не "російський" за суттю. Він — українського походження, з українського культурного середовища, з досвідом імперського насильства, яке не змогло зламати його інтелектуальної волі.

Космос, який він відкрив для людства, був більшим за держави. Але держава, що його катувала, досі намагається володіти його іменем. І саме тому повернення Корольова в український контекст слід трактувати не національним ревізіонізмом, але актом історичної справедливості. ■

СУСПІЛЬСТВО

Чеська історіографія під тиском радянських наративів: український визвольний рух у викривленому дзеркалі

У свідомості чеського суспільства історія українського національно-визвольного руху часто представлена через призму радянської візії, що сформувала спрощений, стереотипний образ "бандерівців" як злочинців. Цей образ зберігся навіть після падіння комуністичного режиму, пронизуючи популярну культуру та медіа, де українські повстанці нерідко постають як криваві терористи, колаборанти нацистів або етнічні чистильники. Така міфологізація має глибокі історичні корені: після Другої світової війни Чехословаччина опинилася під впливом радянської ідеології, яка централізовано формувала уявлення про "ворогів соціалізму", а будь-які антирадянські рухи автоматично асоціювалися з насильством і злочинами.

Матеріал: **Олег Баланда**

Метою цієї статті є системний розбір ключових наративів про так званих "бандерівців" загалом, та зокрема на території Чехословаччини в 1945–1947 роках як ілюстрацію відтворення радянських стереотипів, спотворених комуністичною ідеологією, часто без жодної перевірки фактів. Ми пропонуємо метод, який ґрунтується на порівнянні звинувачень у злочинах, що приписувалися українським повстанцям, з архівними даними, документами очевидців та сучасними науковими дослідженнями. Тези про напади на мирне населення чи антикомуністичні операцій — буде проаналізовано з точки зору логіки, контексту та української історіографічної візії.

Особливу увагу буде приділено механізму формування міфу: радянський вплив та власні обставини сформувало узагальнене й спрощене бачення, які чехи легко імплементували у власний історичний наратив. На практиці це означало, що поодинокі інциденти або навіть дії радянських (чи інших) спецслужб під чужим прапором часто приписувалися українським повстанцям. У результаті утворилася стійка когнітивна рамка: українці-"бандерівці" постають як беззаперечні злочинці, а складні історичні обставини, мотиви і контекст бойових дій свідомо ігноруються.

Іронічним є те, що дана тема досі викликає гучні суперечки, які негативно впливають на образ України загалом, суттєво римуються з сучасним російським наративом та створюють міцне підґрунтя для подальшої ескалації напруження у Європі.

Сьогодні, у контексті нових досліджень та обставин виникає нагальна потреба критично переосмислити ці стереотипи. Розвінчання міфів не є ревізією історії чи виправданням будь-яких воєнних дій; навпаки, воно спрямоване на відновлення об'єктивного розуміння подій і встановлення фактичної історичної правди. Ця стаття покликана показати, що чеська візія українського визвольного руху потребує корекції.

Для пересічного громадянина Чехії важко збагнути причини, чому український націоналізм слід асоціювати з прагнення до автономії чи незалежності, а не як німецький нацизм — з расизмом і газовими камерами.

З іншого боку Чехія десятиліття є переважно моноетнічним й мононаціональним простором, де домінує чеська мова, культура, держава. Тобто всі ті чинники, за які століттями бореться пасіонарне українство, чеське суспільство успадкувало і приймає як належне.

Натомість сучасна війна Росії проти України ще раз доводить тяглість цього протистояння. Але якщо повернутись до періоду Другої світової, то українці/русини, що жили на перетині Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії та СРСР опинилися в ситуації в рази складнішій. Їх землі стали полем бою між багатьма агресорами, де місцевому населенню відводилась лише роль жертви. "Бандерівці" — це ті українці, котрі наважились чинити опір.

> *Для пересічного громадянина Чехії важко збагнути причини, чому український націоналізм слід асоціювати з прагнення до автономії чи незалежності, а не як німецький нацизм — з расизмом і газовими камерами*

Після 1945 року Чехословаччина опинилася в зоні політичного, військового та ідеологічного впливу СССР. Формально держава зберігала елементи парламентської демократії, проте фактичний розподіл сил швидко змістився на користь комуністичної партії, орієнтованої на Москву. Архівні матеріали та дослідження Карела Каплана (*"Nekrvavá revoluce"*) демонструють, що вже 1945–1947 роки стали для Праги періодом поступової інтеґрації у совєтську систему безпеки, яка вимагала уніфікованого підходу до трактування антикомуністичних рухів у Європі. Перелом настав після лютневого перевороту 1948 року, коли держава перейшла під повний контроль комуністичної партії, а зовнішньополітичні орієнтири були остаточно прив'язані до Кремля.

У цих умовах формувалося суспільне сприйняття українського визвольного руху, а слово "бандерівець" стає зручним конструктом для виправдання будь-яких злочинів. Хоча історичні підручники вже відверто не таврують український визвольний рух як посіпак нацистів, але в суспільній дискусії побутує безліч заанґажованих тверджень. Для ілюстрації цих тверджень ми хочемо навести статтю авторства Яна Шаха, опубліковану на офіційному сайті Військово-історичного інституту *(VHU)* від 24.06.2015 під назвою *"Vpád banderovců na území Československa v letech 1945–1947"*.

VHU - це центральна державна науково-дослідницька та музейна установа Чеської Республіки, що займається вивченням, збереженням і публічною презентацією військової історії. Інституція підпорядковується Міністерству оборони Чехії і виконує як наукові, так і культурно-освітні функції.

З повним текстом статті можна ознайомитися на офіційному сайті VHU (*www.vhu.cz)*. У цьому матеріалі ми ж зосередимося на кількох ключових тезах, які мають найбільш деструктивний вплив на суспільне сприйняття українського визвольного руху, та покажемо їхню методологічну хибність і невідповідність науковим стандартам.

Теза: ***ОУН заборонили в Чехословаччині в 1929 році.***

Контекст: дане судження без контексту сприймається в негативному ключі, наче ОУН заборонили як Талібан. При заглибленні в контекст це є цілком логічним, оскільки ОУН відверто проголошували своєю метою об'єднання українського народу у власній державі на всіх територіях його поширення, що є цілком зрозумілим для будь-якого європейського народу. Проблематика тут полягає в тому, що на момент проголошення цієї дерективи, в склад Чехословаччини входила одна із земель етнічного розселення українців — Підкарпатська Русь (тепер Закарпаття).

Теза: ***ОУН здійснювало теракти на території Польщі і СССР.***

Контекст: ОУН дійсно здійснювали вбивства польських і радянських чиновників, як відповідь на системну політику національного пригнобленння власного населення. Ці історичні події відрізняються від сучасних лише тим, що тепер ми маємо власну державу. Але якщо припустити, що українська держава впаде, а рух опору залишиться — за цією логікою всі його учасники знову стануть "бандитами"?

Теза: ***ОУН підтримали античехословацьку позицію Генлейна (про відділення Судет на користь Німеччини).***

Контекст: є очевидним, що ОУН перед початком Другої світової, прагнучи створити незалежну соборну українську державу, сподівалась на співпрацю з Німеччиною, як союзною силою. Це зовсім не означає, що ОУН розділяли з Третім рейхом їх ідеологічні погляди і територіальні претензії. Окрім цього, документів, які свідчать, що ОУН підтримало анексію Судетів, знайти не вдалось.

Теза: ***у Львові відбулася "чистка", під час якої було вбито понад 8000 місцевих мешканців — росіян, поляків, євреїв і українських комуністів, включно з жінками та дітьми (1941). Насильство тривало і в інших регіонах.***

Контекст: до приходу у Львів німецьких військ, місто вже було окуповано Совєтами ще з 1939-го

року, коли Гітлер і Сталін вторглись у Польщу, поділивши її між собою. В цей період почались жорстокі репресії, які здійснювали совєтські окупанти проти місцевої інтеліґенції та політично активних українців. Перед відступом, протягом червня-липня 1941 року лише на заході України чекісти стратили понад 24 тисячі людей, які попередньо утримувались в тюрмах регіону. Це підтверджують численні документи, зокрема *„The Great West Ukrainian Prison Massacre of 1941“*, томи з архівними матеріалами (включно з меморандумами НКВД про виконання вироків і списками) та опубліковані документи Українського інституту національної пам'яті (2016) про злочини НКВД у Західній Україні 1941 року (довідки, списки, накази, свідчення). Можемо припустити, що на момент приходу німців у Львів стан суспільства був дещо обнадійливим, але прагнув реваншу. Проте строката етнічна складова жертв промовисто вказує, що характер насильства між мати не расовий чи етнічний мотив, а особистий чи ідеологічний.

> *Характерною рисою чеського суспільства на Волині було багате соціально-культурне життя та активність у розвитку власної шкільної системи*

Узагальнюючи, слід наголосити, що спротив українців був спрямований не проти етнічних спільнот як таких, а проти окупаційних режимів та практик узурпації влади. У цьому контексті постає методологічно важливе питання: чи коректно застосовувати категорію “етнічних чисток" до бездержавного народу, який у ситуації структурного насильства вдавався до стихійних форм боротьби за політичну свободу й контроль над власною територією?

Теза: *постраждали й волинські чехи.*

Контекст: дослідник Адам Зітек в статті *"Чеська меншина на Волині в роки німецької окупації"* наводить рядки: *"Чеський елемент має велику цінність, і його політичну лояльність Польща повинна використовувати"*, що може свідчити про вдалу співпрацю між чехами і поляками на Волині. Також він додає: *“Характерною рисою чеського суспільства на Волині було багате соціально-культурне життя та активність у розвитку власної шкільної системи. Останнє викликало неприязнь місцевого населення, що, у свою чергу, призводило до серйозних конфліктів."* Але з ураховуванням контексту полонізації, тобто придушення культурних і політичних прав українців на Волині ситуація виглядає геть по інакшому. Можна припустити, що в час, коли чеська культура на Волині мала можливість розвиватись — українська — придушувалась. В таких умовах фрустрація місцевого населення видається вже більш зрозумілою. Також автор стверджує що чеська спільнота в силу своєї консервативності і опору до реформ віддавала перевагу політичній силі Йозефа Пілсудського, фактичного автора політики полонізації. Хоч чехи намагались дотримуватись нейтралітету в непростій політичній ситуації того часу, український рух опору мав арґументи підозрювати деяких чехів у співпраці з поляками чи радянськими партизанами. Зокрема Зітек наводить приклади такої співпраці чехів з Армією крайовою та загонами Ковпака. Також додатковим фактором недовіри був союз між СССР і Чехословаччиною (договір "Про дружбу, взаємну допомогу і післявоєнну співпрацю" від 12 грудня 1943).

Теза: ***за мовчазної згоди німецької окупаційної влади (бандерівці - ред.) здійснювали етнічні чистки проти польського населення та інших груп. Кількість жертв оцінюється у 80 000–130 000.***

Контекст: автор подає інформацію однобоко, з якої складається враження, що українці неспровоковано чинили вбивства проти мирного населення, відкидаючи той факт, що саме польська влада створила умови недовіри і ворожості у суспільстві, впроваджуючи політику полонізації десятиліттями до того: ліквідації українських шкіл, боротьбу з громадськими активістами; а згодом і агресивними придушеннями актів опору з боку українців. Для цього поляки поза межами нормального судочинства створили концтабір Береза-Картузська, куди без вироку суду кидали політичних опонентів режиму.

Щодо кількості жертв, польська сторона свідомо завищує ці показники для драматизації ситуації. Український історик Володимир В'ятрович називає це питання політизованим, а щодо цифр загиблих поляків використовує визначення “гонка трупів", оскільки постійне зростання кількості жертв немає підтверджених наукових даних.

Теза: ***паралельно тривала партизанська боротьба (бандерівців - ред.) проти Червоної армії та проти німців.***

Контекст: автор визнає, що сили українського опору воювали на два фронти. Проте цей факт не заважає йому натякати, що саме українці були союзниками німців (в попередній тезі). В даній інтерпретації історії простежується завідомо спрощене уявлення про українців, хронологічні маніпуляції, узагальнення щодо їх вибору сторони в конфлікті. Хоча правду йому важко приховати навіть в його власному наративі.

Теза: ***створено Українську головну визвольну раду, що згодом перемістилася до Німеччини й очолена Степаном Бандерою оголосила боротьбу проти СРСР, Польщі, Чехословаччини та Німеччини.***

Контекст: Українська головна визвольна рада (УГВР) — це підпільний політичний орган українського визвольного руху, створений в липні 1944 року як найвищий політичний орган і "повстанський парламент" підпільної боротьби за незалежність України. Президентом УГВР обрали Кирила Осьмака — діяча Української Центральної Ради та учасника визвольного руху, а не Степана Бандеру. Основною метою УГВР було координувати визвольну боротьбу за самостійну Українську державу проти усіх іноземних панувань (насамперед радянської окупації). УГВР заявляла про необхідність співпраці з іншими поневоленими народами за їхнє визволення та про бажання добросусідських відносин. Немає джерел, які б підтверджували, що УГВР офіційно оголошувала війну Німеччині чи Чехословаччині як державам. Немає свідчень що Бандера мав відношення до цього проєкту. Твердження, що "УГВР очолював Степан Бандера", є фактично помилковим і типовим прикладом радянської (а нині й пострадянської) персоніфікації визвольного руху з метою його спрощення та демонізації.

Теза: ***на початку 1947-го польська армія розпочала операцію "Вісла", що мала на меті припинити діяльність УПА; у її ході українське населення депортували на північ і захід Польщі.***

Контекст: дуже зручно виправдати депортацію цілого народу з його етнічних територій під прикриттям боротьби з УПА. Можемо припустити що для поляків міф про злочинців бандерівців так само зручний як і для московитів, оскільки їх ціллю є приховання власних злочинів проти людяності та нехтування права іншого народу на незалежність. Зверніть увагу, що в чеській інтерпретації депортація українців подається як щось само собою зрозуміле і виправдане, що повністю відповідає совєтській і польській пропаганді.

Теза: ***вперше УПА на території Чехословаччини зафіксували 13 серпня 1945 року на сході Словаччині, біля сіл Спішська, Стара Весь і Міжлабірці. Невдовзі з'явилися повідомлення про групи, що проникали зі сторони Польщі. Перша з них 23 серпня пограбувала села Суха і Прікра біля Свидника.***

Контекст: після завершення Другої світової війни Україна не отримала державної незалежності, а опинилася під відновленою радянською окупацією. Для ОУН і УПА війна не закінчилася у травні 1945-го: вона трансформувалася у збройний спротив російській імперській реставрації, що охоплював території України, Польщі та прикордонні регіони Чехословаччини. УПА діяла в умовах повного оточення, без тилу, проти кількох держав одночасно.

Ключовим є те, що ще в 1943–1945 роках було укладено міждержавні домовленості між СРСР і Польщею, Чехословаччиною та Румунією про спільні каральні заходи проти українського підпілля. Фактично йшлося про міжнародну антиповстанську коаліцію, яка координувала армійські, прикордонні та спецслужбові операції проти УПА. У цій ситуації рейди УПА на територію Чехословаччини були вимушеною відповіддю на спільну блокаду, а не "проникненням" у чужу державу в кримінальному сенсі.

На фото Стефан Адольф Моссор, 24 квітня 1947 року призначений уповноваженим польського уряду з питань переселення. Він став командиром Оперативної групи "Вісла", яка складалася з понад 20 тисяч солдатів з певною підтримкою міліції, офіцерів Управління безпеки та Служби охорони залізниці. У розпорядженні групи було чотири бронепоїзди і десять літаків. Сили УПА, які могли чинити опір, налічували близько 2400 партизанів і кілька сотень мирних жителів, що їх підтримували. Перед операцією "Вісла", проєкт якої підготував сам генерал Моссор, він писав партійній владі, що виселення дозволить "остаточно вирішити українську проблему в Польщі".

Справжня ціль рейдів до Чехословаччини, згідно з багатотомною працею *"Літопис УПА"* (зокрема матеріалам, присвячених закордонним рейдам зібраним у 48-му томі), мала чітко визначені стратегічні завдання:

- прорив з оперативного кільця польсько-радянських військ;
- маневр і збереження боєздатних відділів, а не контроль території;
- інформаційно-політичний вимір — донесення до країн Заходу факту продовження українського антикомуністичного спротиву;
- контакти з місцевим українським населенням (передусім русинами-українцями Східної Словаччини) для забезпечення боєздатності частин.

Зокрема, у показаннях колишнього голови МНВ *(чеськ. Místní národní výbor)* Яна Бліхи з села Прікра щодо подій кінця серпня 1945-го року згадується, що *“бандерівці" ходили селом від хати до хати та просили щось поїсти. Під час збирання продуктів вони говори-*

ли мешканцям, аби ті зібралися в центрі села, бо хочуть там щось сказати. Далі він пояснював, що люди їх називають бандитами і бояться їх, однак вони не бандити, а регулярна армія, яка воює за свою Україну. До мешканців села вони поводилися дружньо й не вчинили щодо них жодного насильства, нікого не пограбували. Взяли лише те, що їм самі мешканці дали. Після закінчення промови вони покинули село разом із продуктами.

Висновки

Аналіз чеського історіографічного дискурсу засвідчує, що низка антиукраїнських наративів совєтського походження й надалі відтворюється в публічному просторі Чехії — включно з матеріалами, оприлюдненими на офіційних історичних ресурсах, пов'язаних із державними інституціями. Йдеться не про поодинокі помилки чи застарілу термінологію, а про структурну інерцію радянських інтерпретацій, у яких український визвольний рух подається крізь призму криміналізації, дегуманізації та політичної редукції.

Попри наявні спроби корекції цих підходів у сучасній чеській гуманітаристиці, вони поки що не трансформували суспільну уяву в належний спосіб. У масовій свідомості й надалі співіснують нові академічні напрацювання та старі міфологеми, сформовані в умовах радянського контролю над історичною наукою. Така подвійність створює простір для відтворення спрощених і політично заанґажованих образів української історії, зокрема історії УПА та повоєнного визвольного руху.

Проблема, однак, не обмежується питанням історичної справедливості чи міжнаціонального діалогу. Збереження радянських наративів у публічному дискурсі безпосередньо впливає на рівень стійкості чеського суспільства до зовнішніх інформаційних впливів і пов'язаних з ними загроз. У ситуації тривалої інформаційної війни Росії проти Заходу такі інтерпретаційні залишки стають зручним інструментом маніпуляції, адже вони резонують із уже наявними уявленнями та страхами, не потребуючи складної арґументації.

Чеський випадок демонструє, що деконструкція радянських міфів, окрім питання академічної доброчесності, є також складовою інформаційної безпеки держави. Без системного перегляду історичних наративів, особливо тих, які сформовані в часи комуністичного домінування, чеський інформаційний простір і надалі залишатиметься вразливим до ворожих впливів, що дедалі виразніше набирають загрозливих масштабів. ■

Між колапсом і затяжною війною

Які ознаки вказують на виснаження Росії і які настрої там панують: аналіз експертки Любови Цибульської

Експертка зі стратегічних комунікацій та фахівчиня з питань гібридних загроз в Україні Любов Цибульська опублікувала прогноз щодо ситуації в Росії, зокрема про російські регіональні настрої та настрої серед їхніх військових. Команда Цибульської уже 3,5 роки робить цей аналіз на замовлення українських Сил оборони. Оскільки інформація переважно не передбачає публічного поширення, експертка описала лише те, про що можна говорити вільно. Далі її пряма мова.

Матеріал: **Texty.com.ua**

Протягом десятиліть політична стабільність Росії спиралася на неписану угоду: Кремль гарантував порядок, скромний економічний комфорт і фізичну безпеку; натомість громадяни залишалися поза політикою, демонструючи повну лояльність. Ця формула сформувала сучасну Росію глибше, ніж будь-яка ідеологія.

З моменту повномасштабного вторгнення в Україну ця угода розмилася. Держава зараз забезпечує все менше безпеки, менше стабільності, менше процвітання — вимагаючи водночас більшої лояльності та більшої жертви. Але цей договір ще не розпався. Він зберігається, бо росіяни, звиклі до страху та невизначеності, продовжують адаптуватися.

У західних колах превалюють два наративи про стан Росії у війні:

- Вона достатньо сильна та об'єднана, щоб продовжувати війну ще десятиліття.
- Вона настільки ослабла, що колапс дуже близько.

Перше дає безсилля. Друге — надмірні надії. Правда в тому, що Росія стабільно виснажується війною — як економічно, так і людським ресурсом. Але ця агонія, з досі неповними санкціями та новими партнерствами у вигляді Індії та Китаю, може тривати ще певний час, поки не почнеться зворотний відлік.

Яку б самовпевнену браваду не демонстрували росіяни у своїй дипломатії, ми знаємо: вони блефують. Це типовий російський прийом у зовнішній та внутрішній політиці — грати м'язами до кінця, ніколи не визнавати стан справ, залякувати силою. Проте, як пише *The Economist*, росіяни проміняли 1% населення на 1,45% українських земель, захоплених за три останні роки. З подібними темпами просування їм потрібно ще кілька років, щоб вийти на кордони земель, які вони вимагають на переговорах.

Насправді російська система тримається разом завдяки інерції, а не впевненості. І ніде ця крихкість не проявляється чіткіше, ніж усередині російської армії.

Російські війська виснажені кількісно, системно

Російські війська виснажені — не в метафоричному сенсі, а кількісно, системно. Наш моніторинг військових спільнот протягом останніх років показує закономірність глибокої, накопиченої втоми. У 2022 році Росія мобілізувала близько 300 000 осіб — шокуюча подія для росіян, яка тимчасово стабілізувала фронт, але спровокувала масові спроби втечі з країни. У наступні роки Кремль уникав чергової публічної мобілізації та натомість покладався на прихований набір, контрактні схеми та регіональні добровольчі батальйони — по всій Росії було створено понад 50 таких батальйонів.

Для того, аби утримувати бодай існуючий темп просування, росіянам потрібно більше людського ресурсу. Суттєво більше. А для цього потрібна загальна мобілізація. Це те, що Путін дуже не хоче робити, адже політична ціна чергової мобілізації надто висока. Резерви виснажені. Ті, хто готовий воювати за фінансові стимули, в більшості вже підписали контракти. Дані щодо регіонального набору демонструють обмеження: багаті регіони приваблюють мало добровольців; тягар непропорційно лягає на бідніші етнічні регіони, такі як Бурятія чи Башкортостан.

Намагаючись викрутитися, вони вдаються до напівмір. Так, в останні місяці вони внесли зміни в процес мобілізації. Путін підписав указ про призов росіян із запасу на військові збори 2026 року. Два пункти з цього указу взагалі засекречені. Крім того, з 1 січня призов триватиме увесь рік, а не у спеціально визначені періоди, як раніше.

Це напівкрок на шляху до загальної примусової мобілізації. До речі, якщо дивитися на останні чотири роки, то було лише дві події, які сильно сколихнули російське суспільство і показали, що російська машина значно крихкіша, ніж здається: мобілізація 2022 року і путч Пригожина.

> **Удари українських безпілотників глибоко всередині Росії похитнули відчуття безпеки в регіонах, які раніше не були зачеплені конфліктом**

Солдати ЗС РФ бояться своїх командирів більше, ніж поля бою

Всередині армії солдати відкрито висловлюють бажання, щоб війна закінчилася, але наполягають, що вони "боротимуться до кінця", бо бояться своїх командирів більше, ніж поля бою. Багато хто зараз вважає, що політичні зміни за кордоном, а не в Москві, визначатимуть, коли вони зможуть повернутися додому. Тобто російські солдати чекають миру/перемир'я від Трампа більше, ніж від Путіна. Це психологія сили, яка воює не з мотивацією, а без жодної уявної альтернативи. Окрім того, ми бачимо, як руйнуються фінансові стимули.

Регіональні бонуси за вступ до армії в РФ почали різко скорочуватись

Гроші стали основним інструментом мобілізації Кремля. Зарплати контрактників досягли в середньому 210 000 рублів на місяць, що є величезною сумою для бідних регіонів. Але окрім зарплати, за підписання контракту виплачують солідні "підйомні", суми яких до 2025 року тільки росли. Ці виплати значною мірою залежать від регіону: Кремль поставив планки набору солдат і регіони мали їх виконувати. На початку 2025 року регіональні бонуси за вступ досягли безпрецедентного рівня та вимірювались мільйонами рублів, але тепер почали різко скорочуватись:

- Самара: з 3,6 мільйона рублів до 2,1 мільйона, потім до лише 400 000
- Татарстан: з 1,5 мільйона до 2,7 мільйона, потім до 400 000
- Башкортостан: з 1,6 мільйона до 1 мільйона (але суми різняться від конкретного населеного пункту)
- Нижній Новгород: з 2,6 мільйона до 1,1 мільйона, влітку неодноразово були повідомлення, що їх не виплачували.
- Санкт-Петербург: муніципальний бонус у розмірі 1,6 мільйона рублів повністю скасовано.

У багатьох регіонах виплати були скорочені, оскільки бюджети не можуть витримати війну. Деякі регіональні дефіцити потроїлися з року в рік: дефіцит Татарстану досяг 31 мільярда рублів, Башкортостану — 28 мільярдів, Ямалу — 42,3 мільярда.

У ЗС РФ дуже жорстоке покарання за СЗЧ: звірське побиття, яма, штурм. Корупція має системний характер

Там, де колись гроші були головним мотиватором, держава зараз намагається підтримувати ілюзію фінансової винагороди. Всередині армії картина ще гірша. Солдати повідомляють, що 50-80% їхньої зарплати йде на купівлю основного спорядження — безпілотників, форми, пального, навіть їжі. Не скидаєш гроші на "общак" — одразу опиняєшся або в ямі, або йдеш на штурм. Дуже жорстоке покарання за СЗЧ: звірське побиття, яма, штурм. Корупція має системний характер. Багато хто зараз визнає, що вони заплатили б лише за те, щоб покинути фронт.

Кремль все ще покладається на давню формулу: зберегти життя стерпним, і люди залишатимуться політично пасивними. Але кожен компонент цієї формули поступово підважується.

Путін зайшов у двотисячні як рятівник росіян від голодних 90-х. Цей наратив можна побачити скрізь у російських регіонах — "зате ми живемо краще, ніж в 90-х!" Для росіян ця війна теж свого роду стала екзистенційною, бо пропаганда інструменталізувала травму поганих часів: у разі програшу Росію поставлять на коліна і будете жити гірше, ніж в 90-х.

Ситуація безпеки погіршилася

Удари українських безпілотників глибоко всередині Росії похитнули відчуття безпеки в регіонах, які раніше не були зачеплені конфліктом.

Економічна передбачуваність зникла

У 2026 році близько 40% усього федерального бюджету Росії заплановано на військових, поліцію та служби безпеки — надзвичайний сигнал про те, що пріоритети повністю зміщуються з цивільного населення.

Регіональна стабільність тріскається. Сім'ї з Курська, які майже рік не могли отримати компенсацію за зруйновані будинки, зрештою звернулися до громадського протесту — в одному з найлояльніших регіонів Росії. У Бурятії дружини мобілізованих чоловіків публічно виступили проти місцевої влади, попри ризик репресій.

Ні, це ще точно не політичні повстання. Це порушення угоди — моменти, коли люди кажуть: "*Ми про це не домовлялися*".

Російські збройні сили є найяскравішим показником крихкості режиму

Найбільш чітко ці сигнали надходять від їхніх військових. Російські збройні сили зараз є найяскравішим показником крихкості режиму.

Коли армія тримається на страху, виснажена фінансово та змушена воювати без чіткої мети, вона стає не стабілізуючим інститутом, а дзеркалом, що відображає слабкості всієї машини. Наше дослідження показує:

- Солдати очікують покарання, а не підтримки.
- Багато хто не бачить майбутнього за межами фронту.
- Корупція настільки вкорінена, що навіть виживання залежить від неофіційних платежів.
- Спроби дезертирства поширені; спіймані дезертири стикаються з жорстоким побиттям та "односторонніми місіями".
- Значна частина солдатів сподівається, що війна закінчиться завдяки західним політичним зрушенням, а не рішенням Москви.

Це розкриває просту істину: те, що виглядає як стабільність у Росії, все частіше є лише залишком страху та звички.

Розпад суспільного договору

Суспільний договір Росії не порушується драматичним, революційним чином. Він розпадається поступово з усіх боків: у виснажених бригадах; у збанкрутілих регіонах; у сім'ях, які чекають на компенсацію, яка так і не надходить; у солдатах, які воліють заплатити за звільнення зі служби, ніж залишитися. У кожного договору є точка зламу. Злам у Росії можливий в той момент, коли повсякденне життя стане гіршим за страх покарання.

Настрої всередині військових — виснаження, фінансовий крах, відчай — показують, що рух у цьому напрямку відбувається.

Росія все ще демонструє стабільність. Але цифри під поверхнею розповідають іншу історію: держава розтягнута, армія працює на випарниках, і суспільство тихо усвідомлює, що колись укладена угода більше не існує.

Для того, щоб цей злам відбувся до повного виснаження наших власних сил, нам ще треба докласти дуже багато зусиль.

Це багатовимірна шахівниця. Рухатись лише в одному полі або рухатись по черзі означає ризик програшу. Рухатись треба одночасно, не залишаючи без нагляду жоден з напрямків. Це і поле бою, і ослаблення енергетичних та нафтопереробних спроможностей далеко в Росії, і посилення санкцій, і тиск на тіньовий флот, і звісно інформаційна офензива проти російського населення.

Нам треба дотягуватись до росіян — і в регіонах, і в армії — посилювати їхнє відчуття несправедливості і порушення домовленостей режимом. Лише одночасне просування усіма цими напрямками колись призведе до падіння російського тоталітарного одоробла. ■

Матеріал: **Texty.com.ua**

Любов Цибульська — українська експертка зі стратегічних комунікацій та гібридних загроз. Нині — засновниця й чинна директорка ГО "Стань з Україною" (Join Ukraine), яка працює з аналізом інформаційних і когнітивних операцій РФ та адвокацією українських інтересів за кордоном; також є членкинею правління Міжнародного фонду "Відродження".

У 2021 році очолила як перша керівниця Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, створений при Міністерстві культури та інформаційної політики України. Під час запуску Центру, який презентували 31 березня 2021 року, акцент робився на об'єднанні зусиль держави та громадянського сектору для протидії дезінформації й промоції українських наративів.

У секторі безпеки Цибульська працювала з комунікаціями Міністерства оборони та Генерального штабу: у 2015 році стала керівницею проактивних комунікацій цих відомств. Пізніше була радницею зі стратегічних комунікацій начальника Генерального штабу ЗСУ генерала Віктора Муженка. Також у 2016–2017 роках очолювала пресслужбу та працювала в команді Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Івanни Климпуш-Цинцадзе.

Експертиза: інформаційна безпека, протидія дезінформації та гібридні загрози ; наголошує на ролі проактивних стратегічних комунікацій і просвіти у протидії фейкам.

РОЗМОВА ІЗ ЗАСНОВНИКОМ ІНІЦІАТИВИ "KORIDOR UA" БЛАГОЮ МАТОУШЕМ

Розмову записала: **Тетяна Баланда**

Як спонтанний волонтерський імпульс перетворюється на довготривалу систему? Чеська волонтерська організація "Koridor UA" виникла у перші дні повномасштабного вторгнення як відповідь на хаос, розгубленість і надлишок неструктурованої допомоги на кордоні. Те, що починалося з мікроавтобуса й кількох людей, за короткий час стало складною гуманітарною логістикою між Чехією та Україною, з постійною присутністю в прифронтових регіонах.

В цьому інтерв'ю мова піде не лише про маршрути, склади чи вантажівки. Тут йдеться про етичні межі волонтерства, про різницю між допомогою цивільним і логістичною підтримкою інших організацій, про небезпеку "псевдодопомоги", яка не виходить з реальних потреб. Автор і співзасновник "Коридору" — Блага Матоуш — говорить про Миколаїв, Херсон, Одесу — як про різні ритми війни, різні рівні руйнування та, відповідно, різні моделі втручання.

Цей текст фіксує важливий зсув: від первинної гуманітарної допомоги до розвиткових і спеціалізованих рішень — сонячних електростанцій для лікарень, систем очищення води, ремонтів житла, підтримки дітей. Водночас це свідчення про щоденну роботу "всередині війни", де логістика стає формою відповідальності, а допомога — результатом довгого читання контексту, а не швидких емоційних рішень.

— Повернімося до початку. Що стало тією межею, після якої ти вирішив діяти?

— Усе почалося з групи волонтерів, які вирушили на словацько-український кордон. Уже 25 лютого ми були там. На той момент, по суті, ніхто до кінця не розумів, що відбувається. Ніхто не мав досвіду подорожей в Україну чи з України, ніхто не міг передбачити розвиток ситуації.

На одному з напрямків з України стояли величезні черги. Минув приблизно місяць, перш ніж ситуація бодай трохи стабілізувалася і ми в ній зорієнтувалися. Водночас постійно приїжджали нові волонтери й привозили колосальні обсяги гуманітарної допомоги. Вона накопичувалася просто на кордоні, де насправді була непотрібна — люди приходили, одразу йшли далі й не мали змоги щось із собою нести.

Тоді ми й усвідомили, що допомога потрібна не на кордоні, а безпосередньо в Україні. Приблизно 5 березня ми вперше виїхали фургоном в Україну. Відверто кажучи, тоді ми взагалі не знали, чи повернемося — кордони були повністю заблоковані колонами. Але ми з'ясували, що гуманітарну допомогу пропускають назад у пріоритетному порядку, і завдяки цьому могли їздити навіть тоді, коли кордон був практично непрохідний, на початку 2022 року.

— Чим займався раніше і як прийшов до волонтерства?

— До війни я будував зруби й дерев'яні будинки в горах. Працював завжди з компанією друзів і колег з України. Коли 24 лютого почалася війна, вони миттєво вирішили що треба повертатись до України. Ми разом поїхали на кордон — вони вийшли з авта і пішли воювати.

Я залишився на кордоні. Я знав, що не знаю, коли побачу їх знову. Мені не хотілося повертатися до Чехії й знову братися до роботи, бо я вирішив, що до тієї роботи хочу повернутися тільки разом із ними. У той момент робота була тут. Кожен пішов своїм шляхом: вони — на війну, я — допомагати.

Десять місяців ми не бачилися. Вони воювали, а ми тим часом закладали основи організації. Спочатку це було суто волонтерське об'єднання. У травні 2022 року ми дали йому назву — спершу "Гуманітарний коридор в Україну", згодом скоротили до "Koridor UA".

Почали допомагати спочатку в Закарпатській області, потім у Тернопільській. Уже в червні 2022 року ми відкривали офіс в Одесі й водночас почали працювати в Миколаєві. Там ми працюємо й досі.

Загалом ми встигли попрацювати в чотирьох областях. Нині залишаємося переважно в Миколаївській та Одеській областях і дуже інтенсивно діємо також у Херсонській області.

— У вас у кожному місті є свій хаб?

— У кожному місті маємо принаймні базове забезпечення, якусь адресу. Деталей не розголошуємо. Але важливо сказати, що на початку ми їздили фургонами. У мене у фірмі було три фургони — усі вони пішли на гуманітарну допомогу. Сьогодні два з них постійно перебувають в Україні й уже не повертаються.

З часом ми усвідомили, що обсяги допомоги величезні, а фургони неефективні. Тож вирішили купити вантажівку. У серпні 2022 року ми придбали першу, водночас з'явився склад у Словаччині біля кордону. Фактично тоді ми майже не поверталися до Чехії — усе відбувалося між Словаччиною та Україною.

Однак поступово перша масова хвиля солідарності спала, волонтерів поменшало, і ми були змушені повернутися до Чехії. Лише у 2023 році ми почали повноцінно працювати з Праги. Сьогодні маємо склад у Празі та ще один у Миколаєві.

У певний момент ми утримували чотири склади — у Празі, у Словаччині, у Тернополі та в Одесі. Нині їх два. Між ними курсують дві вантажівки. Транспорту маємо більше, приблизно п'ять одиниць, але саме вантажівки є ключовими.

> **Нашу логістику використовують також інші організації: держава Чехія, краї, міські частини, "Paměť národa", Team for Ukraine та багато інших**

Обсяги допомоги настільки зросли, що сьогодні ми вже возимо не лише для себе. Нашу логістику використовують також інші організації: держава Чехія, краї, міські частини, "Paměť národa", Team for Ukraine та багато інших. Вантажівки вкрай потрібні — наразі перед нами приблизно тринадцять замовлень, і ми ледь справляємося з ними за наявних потужностей.

Тому ми почали замовляти перевезення в українських водіїв. Але знайти когось, хто готовий їхати до Харкова чи Миколаєва, дуже складно. Більшість водіїв працюють на маршруті Львів–Європа. Ті ж, хто не може виїхати з України, їздять Львів–схід. Тому ми часто комбінуємо різні логістичні моделі: робимо перевантаження у Львові, частину шляху їдемо самі, частину забезпечують українські перевізники.

— Якщо хтось захоче вам допомогти, чи може звернутися?

— Безумовно. "Koridor" побудований на волонтерській праці, і ми вважаємо це однією з ключових цінностей. Ми хочемо, щоб люди могли допомагати, опановувати цю роботу, навчатися в процесі й за потреби згодом робити її самостійно, вже без нас.

Фактично ми є своєрідним тренувальним центром для людей, які не мають досвіду ані з Україною, ані з гуманітарною діяльністю. Багато хто, наприклад, отримує водійське посвідчення саме для того, щоб їздити з нами. Якщо хтось вирушає в Україну, він має або дуже специфічні навички, або принаймні базові водійські права та мовну підготовку.

Ми проводимо медичні вишколи, мовні курси, навчання з логістики. Тут уже потрібні професіонали, здатні забезпечити весь процес — від завантаження до розвантаження й обслуговування транспорту. Україна є вкрай складною для техніки: після кожної поїздки потрібен сервіс, оскільки дороги довгі й часто в поганому стані. Обслуговування транспорту — невід'ємна частина процесу.

— Слухаючи тебе складається враження, що ви працюєте в дуже різних сферах. Хочеться зрозуміти, як із часом змінювалися ваші пріоритети — як еволюціонувала динаміка допомоги, що поступово виникало, а що, навпаки, відходило. Можеш це описати?

— Звісно. Ситуація в Україні аж ніяк не є статичною — вона постійно змінюється, і у воєнному сенсі, і з погляду потреб людей, яким необхідна допомога. Кожен регіон має свою специфіку та власний перебіг війни. Є принципова різниця між тим, як виглядає ситуація в Одеській області, у Миколаєві чи в Херсоні.

У Херсоні йдеться про активний конфлікт. У Миколаєві — величезна кількість зруйнованих населених пунктів і людей, яким нікуди повертатися. Одеса ж, навпаки, переповнена внутрішньо переміщеними особами, які часто не мають жодного майна — вони не прив'язані до місця надовго.

Харків — велика агломерація, де люди шукають прихистку, але водночас вона залишається в зоні ризику: більш безпечній, ніж Херсон, але значно небезпечнішій, ніж Одеса. Запорізька область і Дніпро перебувають у відносно кращому становищі, ніж Харків, але гіршому, ніж Одеса. Ситуація має градації, і в кожному регіоні існує цілком інший рівень потреб.

— За якими критеріями ви тоді визначаєте пріоритети? Як ухвалюєте рішення, куди й у який спосіб втручатися?

— Для нас ключовим є розподіл роботи. Один вимір — це логістична підтримка, тобто великі обсяги гуманітарних вантажів для інших організацій. Це можуть бути лікарні, громади, пожежні служби, притулки для тварин.

Другий вимір — наша власна робота в полі, безпосереднє виявлення потреб на місці. Ми намагаємося дати людям можливість повернутися до своїх домівок, якщо це можливо, або допомогти їм залишатися в регіоні, щоб вони не мусили виїжджати. Саме це ми вважаємо ядром нашої діяльності.

Тому ми довгостроково зосереджуємося на Миколаївській області й не прагнемо розширюватися далі. Роботи там більш ніж достатньо. За чотири роки ми достатньо вивчили цей регіон — розуміємо, що має сенс, а що ні.

Наприклад, питання допомоги Одесі для нас є складним. Якщо там хтось втрачає дім через удар дрона — це трагедія, але йдеться про поодинокі випадки. У Миколаєві ж тисячі людей втратили цілі села. Саме там ми бачимо більший сенс втручання. Допомога в Одесі має бути насамперед зоною відповідальності місцевої влади, а не нашою.

— Можеш, будь ласка, окреслити конкретні проєкти та напрями вашої роботи?

— Завдяки власній логістиці ми реалізуємо доволі широкий спектр проєктів. Нині одним із найважливіших є проєкт постачання рибальських сіток з Нідерландів до Харкова та на Донбас. Ці сітки використовують для захисту доріг та інфраструктури від дронів.

Ми постачаємо матеріал — сам монтаж виконують місцеві служби. Ми не можемо підміняти собою державу чи технічні служби. Наші волонтери не працюють у зонах активних обстрілів, якщо в цьому немає нагальної потреби. Ми не хочемо наражати їх на ризик.

Так само ми не займаємося евакуаціями — цю роботу мають виконувати люди, які досконало знають місцевість і володіють мовою.

Ще один напрям — автомобілі для України, тобто транспорт для гуманітарних цілей. Але завжди у співпраці з іншими організаціями. Koridor чітко дотримується гуманітарних рамок, тому передає автомобілі партнерським структурам, які далі використовують їх відповідно до власних правил і повноважень.

> **Гуманітарна практика рекомендує надавати первинну допомогу приблизно два–три роки — далі необхідно підтримувати самозарадність, інакше допомога починає шкодити**

"Koridor" суворо дотримується гуманітарного кодексу. Водночас українські організації часто працюють в умовах, де потрібно реагувати на більш нагальні й безпосередні виклики. Цивільне населення має принаймні обмежені можливості шукати засоби до існування чи підтримку, тоді як інші групи повністю залежать від системної допомоги держави, партнерів і волонтерів.

Однією з ключових тем стали сонячні електростанції. Ми маємо у своєму розпорядженні кілька тисяч панелей і приблизно тринадцять–чотирнадцять інверторів з батареями. Це дозволяє нам збудувати приблизно таку саму кількість невеликих електростанцій потужністю близько 30 кВт. Ми встановлюємо їх переважно біля лікарень — вони мають перекривати відключення електроенергії до моменту запуску генераторів, щоб не допустити зупинки життєво важливого обладнання.

Минулого року ми також встановлювали системи фільтрації води — у Миколаєві питна вода є критичною проблемою. Питна вода з-під крана в Україні радше виняток, ніж норма.

Окрім цього, ми реалізуємо низку менших проєктів: "Вікна для України", ремонти дахів, накриття пошкоджених будівель. Також ми утримуємо дитячий центр із психологічною допомогою — цього року її отримали близько 2 500 дітей.

— Де саме?

— У Миколаївській області, у співпраці з місцевою організацією. Крім того, ми готуємо евакуаційні пакунки й поступово переходимо від первинної гуманітарної допомоги до розвиткових і спеціалізованих проєктів.

Після чотирьох років війни більшість переселенців уже не залежать від базових продуктових наборів. Гуманітарна практика рекомендує надавати первинну допомогу приблизно два–три роки — далі необхідно підтримувати самозарадність, інакше допомога починає шкодити.

— Коли слухаєш, як ваша робота виглядає на практиці, назва Koridor звучить дуже влучно. Що вона означає саме для тебе?

— Це коридор із багатьма дверима. Кожні двері — це один проєкт або одна співпраця.

— Яким чином у вас виникають такі проєкти, як сонячні електростанції? Вони радше постають з ініціативи людей, які приходять із конкретною пропозицією рішення, чи з аналізу реальних потреб безпосередньо на місцях?

— Тут ми торкаємося принципового питання гуманітарної допомоги. Багато людей — і на початку також ми — діяли так: хтось щось пропонує, а ми намагаємося це "кудись прилаштувати". Це хибний підхід. Допомога має виходити з потреби, а не з пропозиції.

На перших етапах кризи люди приносять речі, а організації намагаються їх роздати. У результаті виникають ситуації, проблемні і з гуманітарного, і з екологічного погляду: розподіляють великі обсяги того, що не потрібне, люди цього не цінують, система перевантажується. На самому початку

інакше не буває, бо бракує ресурсів і доводиться працювати з тим, що є. На цьому згодом і вибудовується вся система допомоги.

Але щойно ресурсів стає достатньо, підхід необхідно змінювати. Сьогодні ми намагаємося виходити з конкретних потреб людей у конкретному регіоні. Через наші довготривалі контакти й донорів ми забезпечуємо саме те, що потрібно — або шляхом закупівлі, або через цільове посередництво.

Якщо в громаді бракує школи, її треба відремонтувати. Якщо часто зникає електроенергія — шукаємо рішення, спершу генератори. Коли бачимо, що генератори дорогі й складні в експлуатації, настає черга сонячних електростанцій. Якщо немає питної води, ми підтримуємо організації, які її розвозять, і водночас встановлюємо фільтраційні установки ближче до місць проживання людей, щоб їм не доводилося годинами їздити по воду.

У минулому ми самі встановили дві системи фільтрації, сьогодні співпрацюємо з компанією, яка вже змонтувала приблизно дванадцять, і хочемо продовжувати цю роботу. Чим довше людина працює в конкретному регіоні, тим краще вона розуміє місцеві потреби — а також локальну динаміку. Великою проблемою є те, що люди схильні брати все підряд, навіть те, чого насправді не потребують. Тоді нам доводиться розрізняти, хто справді потребує допомоги, а хто ні.

Водночас ми усвідомлюємо, що в окремих районах — наприклад, дуже близько до лінії фронту, зокрема в Херсонській області — допомога хоч і "падає на родючий ґрунт", але водночас неправильно завозити туди речі, які надовго утримують людей на місці. Якщо хтось залишається в украй небезпечній зоні й відмовляється переїхати, ми не повинні підтримувати його в цьому рішенні. Так ми продовжуємо його ризик і водночас наражаємо на небезпеку власних людей.

Допомога не може бути інструментом утримування когось у небезпечній ситуації. Якщо людина вирішує залишатися й ризикувати, це її вибір, але вона не може очікувати, що через це ризикуватимемо ми. Тож інколи ми ставимо перед собою й неприємне запитання: *чи варто взагалі допомагати конкретній людині?*

— Чи траплялися у вас випадки, коли ви допомагали літнім людям, які відмовлялися покидати свої домівки?

— Так, але важливо наголосити: евакуаціями ми ніколи не займалися системно. У 2022 році ситуації були абсолютно екстремальні — евакуації з окупованих територій, коли росіяни в Херсоні інколи пропускали українців через блокпости, а інколи — ні.

Часом це вдавалося, часом — ні, іноді колони обстрілювали. Для людини з чеським паспортом пересуватися в такому середовищі й евакуювати людей було цілковито нереально. Місцеві, які говорили російською, знали місцевість і часто мали подвійне громадянство, могли діяти значно ефективніше — домовлятися, платити викуп і вивозити людей.

— Які сьогодні найбільші перешкоди в гуманітарній логістиці між Чехією та Україною?

— Великою проблемою є Польща. На жаль, з нашого досвіду частина прикордонних чиновників має виразно антиукраїнські настрої. Відбувається блокування допомоги та безпідставні затримки. Особливо коли йдеться про матеріали, що прямують — хай і опосередковано — до армії, з'являються нові обмеження, мета яких — зменшити обсяги перевезеної допомоги.

— Так було завжди чи це погіршилося лише останнім часом?

— На початку війни пропускали все. Але з кожним роком з'являються нові правила. Наприклад, обов'язок реєструвати додаткові формуляри навіть для вантажу, який лише

> **Допомога не може бути інструментом утримування когось у небезпечній ситуації. Якщо людина вирішує залишатися й ризикувати, це її вибір, але вона не може очікувати, що через це ризикуватимемо ми**

> **Якщо існує воля допомагати, логічно цю допомогу продовжувати. Якщо воля зникне, Україна почне програвати. На щастя, воля досі є — по всій Європі**

транзитом проходить Польщею. Іноземні перевізники мусять отримувати спеціальні дозволи на пересування польською територією, що прямо суперечить принципу вільного руху в ЄС.

Можливо, це частина політики безпеки — захист від шпигунства чи обходу санкцій. Польща межує з Білоруссю та Росією, це зрозуміло. Але абсурдно, щоб чеського перевізника, який четвертий рік возить гуманітарну допомогу, системно обмежували.

Проблема ще й у тому, що правила постійно змінюються і про це ніхто не повідомляє заздалегідь. Про зміни дізнаєшся вже на кордоні. Ми не вивчаємо щомісяця польські розпорядження — з'ясовуємо все на практиці, і наступна вантажівка вже проходить краще.

— А що із ситуацією в Чехії? Чи відчуваєте зміни з боку уряду або донорів?

— Це важлива тема. "Koridor" вибудуваний так, щоб уряд не мав на нього жодного впливу — і справді його не має. Але якщо уряду потрібні ми, можемо допомогти — наприклад, із транспортуванням або інформацією з місць.

Політична ситуація в Чехії нас поки що негативно не зачепила. Серед донорів навіть спостерігається протилежний ефект: чим гірша політична ситуація, тим сильнішою стає підтримка України. Ми бачили це і на початку війни, і під час інших міжнародних криз.

Ті, хто робить свою справу якісно, бачать, що підтримка не зникає, а змінює форму. Звісно, це не можна порівнювати з першою хвилею, коли збиралися мільярди. Ми тоді майже нічого не мали — у перший рік наш оборот становив близько 2,5 мільйона крон. Але з кожним роком ми зростаємо в рази.

— Тобто ви не відчуваєте відтоку підтримки?

— Навпаки. Що краще ми працюємо з донорами, то конкретнішою й витонченішою стає допомога. У нас диверсифіковані доходи, багато індивідуальних донорів, ми активно з ними комунікуємо. Також допомагаємо іншим організаціям, які платять нам за логістику. Ми функціонуємо як проміжна ланка, що примножує ефект допомоги.

— Що було найдивнішим із того, що вам доводилося перевозити?

— Напевно, в'єтнамки. Літнє взуття, сукні... Одяг у людей є. Або хтось передає неробочу офісну техніку, монітори, побутові прилади.

Якось ми отримали палети енергетичних напоїв. Чудово — але коли люди не мають їжі, зате мають шість палет енергетиків, це не дуже працює. Такі дизбаланси ми намагалися поступово вирівнювати.

— Що особисто для тебе дає сенс продовжувати?

— Усе це має сенс! У мене немає відчуття, що я допомагаю окремим людям — радше я підтримую точку доступу. Щоб люди не могли виправдовуватися, мовляв, це неможливо, ніхто не знає, як там насправді, там усе розкрадають. Ми цю реальність бачимо. Ми їздимо туди, куди багато хто — навіть з українців — не хоче їхати. Є люди відважніші за нас: вони евакуюють і воюють. Ми ж не можемо дозволити собі когось втратити.

Україна перебуває у війні, там відбувається колосальне зло, але там все ще можна жити. У 99-ти відсотках випадків людина може самостійно вирішити, чи брати на себе ризик. До постійних обстрілів можна звикнути — і ми намагаємося звикнути так само, як українці, але не звикати до безглуздих практик.

Якщо існує воля допомагати, логічно цю допомогу продовжувати. Якщо воля зникне, Україна почне програвати. На щастя, воля досі є — по всій Європі. Я не бачу принципового падіння допомоги, незалежно від того, що говорять політики. ■

ФАЙЛИ ЕПСТАЙНА: ПРО ВЕРБОВКУ І ПРОСТИТУЦІЮ

Текст: **Оксана Забужко**

Кажуть, Епстайн перед арештом майже встиг завершити у Львові складну кількарічну оборудку з купівлі прекрасної (нині дещо занепалої без господаря) довоєнної вілли на Кастелівці, вул. Бориса Романицького, 24 (див. фото).

Він взагалі, з усього судячи, саме починав у нас комфортно обживатися. Весною 2014 р. відкривав у наших "заворушеннях" (очевидно, СВО "Русская Вєсна" малась на увазі?) для себе 'plenty of opportunities' (цікаво, яких?), — а вже на київських модельних аґентствах, які могли запропонувати добірних дівчаток, а не якийсь "дешевий ескорт", знався явно не гірше, ніж на краснодарських. І от же що дивує. Моя дууууже строката-інтернаціональна стрічка жваво обговорює його російські контакти, від дипломатів до "дисидентів", напевно за Daily Mail озвуться й інші видання — не щодня ж лускає найбільший аґентурний гнійник фсб серед правлячих еліт Заходу, раз уже луснув, далі той гній назад не заженеш, тож злив цих файлів — хоч би які з них надалі ще полізли черви звихнутої психіки, на заздрість Калігулі й де Саду, — вважаю за процес якраз оздоровчий, як і першу політичну відставку, ним спричинену (словацького екс-мзса), одне тільки мені незрозуміло — а де ж українські контакти фсбшного топ-сутенера? Чого про них мовчок? Так, ніби і львівську нерухомість, і київських модельок Епстайн сам собі відшукав — або, інший варіант, ніби йому для цього цілком вистачило його російських зв'язків...

Останнє все ж малоймовірно: хоч би як щільно контролювала москва українські фінансові потоки від трафіку людьми, "чорного ріелтерства" та ін. криміналу, "смотрящі" на місцях після 1991 р. були таки обов'язковими. Як цей процес виглядав очима часткової інсайдерки — журналістки, котра зрештою відмовляється з тим колаборувати, — я вже написала, в "Музеї покинутих секретів" (історія з "телешоу красунь", що його мав вести Даринин канал і що його їй вдається, напередодні виборів 2004 р., перебити, в романі не так щоб цілком документальна, але й не так щоб цілком вигадана, — читаючи згодом "Країну вина" Мо Яня і описи розваг китайської еліти з поїданням немовлят, я впізнала той самий авторський прийом: не так щоб документ, але й не так щоб геть вигадка, "щось було", — і тепер, натикаючись у файлах Епстайна на листи ФБР із аналогічними описами, думаю собі: ага, цього, либонь, московська гебня від китайських колег навчитись мусила, а вже Епстайник поніс передовий досвід далі, щоб не лишилося "чистих" — всі мусять бути "вмазані", це головний принцип фсб і криміналу...)

Втім, описане в "Музеї" відчитали тільки інсайдери - а інсайдери мовчали. Отож з 2012 р. я перейшла на "мову прямого називання" — і на Національному круглому столі 8.12.12 вперше публічно озвучила, що Україна не володіє своїм інформполем і останнє використовується для розтління населення — лінк на той виступ у коментарі, можете послухати, за 13 років там набралось менше 7 тис. переглядів (!): навіть аудиторія, зібрана в Українському Домі, не розуміла, про що я кажу, це було видно.

Тому, повторюю, коли нарешті приховане Зло виходить на яв і люди, які до суботи слихом не слихали, хто такий Епстайн, з роззявленими ротами дізнаються, в якому світі весь цей час жили, — це завжди во благо! Дуже раджу прочитати (в коменті) на диво добрий коментар нашої нової радниці Мінкульту — він якраз точно й лаконічно підсумовує разом три десятиліття російського маскульту як БІЗНЕС-ПРОЕКТУ З ПЕРЕТВОРЕННЯ КРАЇНИ НА СЕКС-РЕСУРС ДЛЯ АГЕНТУРНОЇ ВЕРБОВКИ (саме так!!).

Це тягнеться корінням ще з СРСР, там і починалось — бурхливий успіх фільму Тодоровського "Інтердєвочка", після якого всі ленінградські школярки (за соцопитуванням того року) захотіли, коли виростуть, стати "інтердєвочками", був стартом "великої рекламної кампанії", у висліді якої в "рускоязичних странах" ніколи не бракувало людського товару — ні для Епстайна, ні для тисяч далеко дрібніших сутенерів. Головна брехня цього фільму полягала в тому, що в реальності ВСІХ "інтердєвочек" контролювало кгб — і так, як свідчать файли Епстайна, лишається й до сьогодні, але ж, холера, як за 30 років змінився масштаб!!!

(А попереджав же був Захід покійний Безменов - але хто б його слухав...)

З цього можна накришити багато негайних практичних висновків, тут напишу тільки один: файли Епстайна дають, нарешті, змогу просто й коротко, без церегелів (без багатослівних арґументацій, історичних довідок, посилань на цифри-факти, лекцій про шведську модель і т.д.) — бити на звук щоразу, як хтось в Україні знов затнеться за леґалізацію проституції і "секс-роботу", нічим не гіршу, мовляв, за всяку іншу. Всьо, закриваєм тему: час воєнний, нема коли розбиратися, хто з вас, хлопці-дівчата, російський аґент, а хто просто невіглас, якому лінь вивчити питання. Українська держава має, серед іншого, працювати над тим, щоб більше юних українських тілець ніякі епстайни, ні мільярдові, ні копійчані - не отримували.

(Ви вже задумались — ДЛЯ ЧОГО йому могла знадобитись така велика вілла у Львові?..) ■ *2 лютого 2026*

PRAGTИКА: ФІЛЬМ "РЕДАКЦІЯ" + МЕДІАКУРС

Ініціатива Kinovarta у співпраці з ProUA та за підтримки MasterFilm та дистрибуції Krutón запускають покази українського фільму "Редакція". Кошти, зібрані з продажу квитків, будуть спрямовані на організацію та проведення практичного навчального курсу для української молоді в Чехії, яка прагне будувати кар'єру у сфері медіа та комунікацій.

Купіть квиток і підтримайте амбітну українську молодь на шляху до омріяної професії!

Список сеансів фільму "Редакція", які приймають участь в акції в Празі:

3.2 17:30 Evald
4.2 19:30 Kino 35
7.2 17:00 Atlas

Деталі акції та повний список показів дивіться на сторінках Kinovarta та ProUA.

KINOVARTA

KINOWAR2026

У лютому пройдуть благодійні покази сучасного українського документального кіно у культових кінотеатрах Праги.

З приводу четвертої річниці війни в Україні "Kinovarta" за підтримки празьких кінотеатрів організовує у Празі благодійні покази сучасного українського кіно. Усі кошти від продажу та донатів будуть спрямовані на підтримку України через чеський фонд Team4Ukraine.

Ціна квиків: 150 CZK - 1500 CZK

Програма показів буде анонсована на сторінці Kinovarta.

instagram.com/kinovarta
facebook.com/kinovarta
www.krutonfilm.cz

KINOVARTA X PROUA

ФІЛЬМ «РЕДАКЦІЯ» + МЕДІАКУРС

PRAGTИКА

PRO UA

KINOVARTA ТА PROUA ТА ЗА ПІДТРИМКИ MASTERFILM ТА ДИСТРИБУЦІЇ KRUTÓN ЗАПУСКАЮТЬ ЦИКЛ ПОКАЗІВ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМУ «РЕДАКЦІЯ». КОШТИ, ЗІБРАНІ З ПРОДАЖУ КВИТКІВ, БУДУТЬ СПРЯМОВАНІ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРАЗІ, ЯКА ПРАГНЕ БУДУВАТИ КАР'ЄРУ У СФЕРІ МЕДІА ТА КОМУНІКАЦІЙ.

ДЕТАЛІ АКЦІЇ ТА ПОВНИЙ СПИСОК ПОКАЗІВ ДИВІТЬСЯ НА СТОРІНКАХ KINOVARTA ТА PROUA.

KRUTÓN